

Gränsvärden för kadmium i livsmedel

När gränsvärden utformas måste våra myndigheterna ta hänsyn till en rad faktorer, där skyddet av vår hälsa är ett av flera, t ex:

- Toxikologiska
- Andra myndigheter och organ som EU, WHO m fl
- Ekonomiska konsekvenser

Svenska Livsmedelverket arbetar f n med en omarbetning av gränsvärden för kadmium i livsmedel. Detta är föranlett av att den medicinska forskningen upptäckt många nya hälsorisker även vid låga intag. EU:s livsmedelsorgan EFSA har föreslagit ett nytt skärpt s k tolerabelt veckointag (TWI) som leder till att de olika grupperna av livsmedel måste ges nya gränsvärden för kadmiuminnehåll.

Förslaget för TWI är ett intag av 2,5 mikrogram kadmium per kilo kroppsvikt och vecka. Men de förslag för gränsvärden i livsmedlen är så höga, att TWI sannolikt överskrids för utsatta grupper som exempelvis vegetarianer och barn.

Spannmålsprodukter tar lätt upp kadmium från marken och utgör en stor del av vår föda. Därför får kadmiumhalten i mjöl stor betydelse för intaget. De gränsvärden som finns för olika typer av mjöl är så höga, att det i många fall är svårt att underskrida TWI. De alltför höga gränsvärdena har i första hand att göra med att stora delar av jordbruksmarken idag är förorenad av kadmium genom tillförsel från bl a avloppsslam, konstgödsel och luftnedfall. Myndigheterna måste utgå ifrån vad som är möjligt att uppnå.

Gränsvärdet för mjöl och pulver för mat till de minsta barnen ligger vid 10 mikrogram per kilo. Man kan hitta ett begränsat antal åkrar i Sverige som kan producera denna kvalitet, exempelvis på Västgötaslätten. Andra åkrar i exempelvis Skåne och Östergötland klarar inte detta och väsentligt högre gränsvärden finns för dessa produkter, t ex 50 mikrogram per kilo och t o m mer. Det finns inget hälsomässigt skäl varför detta skall accepteras av konsumenterna. Gränsvärdet för barnmat bör tillämpas även för mjöl för vuxna. Det är lätt att räkna ut att för små barn måste halten i mjöl för vällingar och gröt ligga vid 10 mikrogram per kilo om inte det tolerabla intaget skall överskridas. I synnerhet om man skall beakta bidraget av kadmium från dricksvattnet. En undersökning gjord vid Miljö och Hälsoskydd i Landskrona visade att det tolerabla intaget överskrids av ett grötpulver som innehöll 21 mikrogram per kilo.

Det sker nu en olustig utveckling inom kadmiumfrågan. Då det tolerabla intaget är relaterat till kroppsvikten, så har vi hamnat i ett läge där de bästa mjölkvaliteterna reserveras för de minsta, medan vuxna skall äta upp det som är olämpligt för barn. En absurd konsekvens av detta resonemang blir att kraftigt överviktiga personer kan äta ännu mer kadmiumförorenade spannmålsprodukter?

När problemen med höga halter av kadmium i exempelvis barnmat diskuteras, kan flera tveksamma åsikter komma i dagen.

- *”Det är bara under en kort tid av människan liv som tolerabla intaget överskrids. Det är det långsiktiga intaget som skall räknas”.* Anm: Tvärtom är det särskilt viktigt att intaget är lågt hos små barn. De är särskilt känsliga, njurfunktionen är inte färdigutvecklad förrän i treårsåldern och man sätter neurotoxiska störningar i samband med kadmiumexponering av barn. Forskningsresultat från Karolinska Institutet stöder lägsta möjliga intag.
- *”Barnet äter inte bara välling och gröt med förhöjda kadmiumhalter. Andra livsmedel med lägre halter balanserar ut detta.”* Anm: Först och främst finns barn som flera gånger per dag äter exempelvis fullkornsvälling eller gröt, eftersom detta livsmedel rekommenderas. De får en stor del av sitt energiintag härifrån. Vidare måste välling och gröt ses som ett baslivsmedel som skall ha så låga kadmiumhalter, att det kan balansera andra ännu mer förorenade produkter, exempelvis vissa fiskprodukter, vissa grönsaker, bidraget från vatten osv.

I Livsmedelsverkets arbete med nya gränsvärden anger man att den s k ALARA-principen skall tillämpas. Detta är en förkortning för ”As Low As Reasonably Achievable” som betyder att intaget och halterna skall vara så låga som möjligt, helst nollintag, av detta miljögift. Det finns inga helt säkra nivåer för de känsligaste i samhället. Detta är i överensstämmelse med ett yttrande från Karolinska Institutet. Man har där undersökt hur höga halterna av flera giftiga metaller var i olika typer av barnmat och jämförde detta med halterna i modersmjölk. Denna halt skall ses som en biologisk norm och ett viktigt riktmärke för industrisamhället. Man fann att en portion barnmat kunde innehålla mellan 3 – 270 gånger mer kadmium än en portion modersmjölk. Denna viktiga rapport slutar: Kadmium och de andra undersökta ämnena *”måste hållas på en absolut lägsta nivå i livsmedel avsedda för barn.”*

Det betyder att det är berättigat att inte fästa något avseende vid om ett livsmedel överskrider eller underskrider de gränsvärden som kommer till stånd. En lägre kadmiumhalt är bättre för vår hälsa än en högre.

Åtgärder för föräldrar, personal vid skolor och daghem m fl

- 1. Be att de olika varumärkena anger vilken som är den högsta kadmiumhalt de accepterar i sina produkter.**
- 2. Välj de varumärken som har de lägsta kadmiumhalterna.**
- 3. Välj bort de varumärken som inte vill ange en lägre högsta halt än gränsvärdet för deras produkter.**
- 4. Välj de varumärken som tar avstånd från spridning av starkt kadmiumförorenad fosforgödsel som exempelvis, avloppsslam.**
- 5. För fram önskemålet till Livsmedelsverket att kadmiumhalten redovisas på förpackningen för spannmålsprodukter.**
- 6. I andra hand, för fram önskemålet till varumärkena att kadmiumhalten redovisas på förpackningen för spannmålsprodukter.**